

UNIVERSITAT DE BARCELONA

*VI JORNADA D'INNOVACIÓ DOCENT: TRANS@NET
PROMOVENT LA TRANSVERSALITAT
AL GRAU DE TREBALL SOCIAL*

Informe de resultats

31 de gener de 2018

Universitat de Barcelona

Campus Mundet. Facultat d'Educació

Atenció a:

secretariagidtransnet@gmail.com

[SocialWork Trans@net. @Innova_Transnet](#)

Tomasa Báñez i Xavier Margalef

Índex

Introducció	2
Primera sessió-matí: l'experiència d'innovació docent en el Grau de Treball Social a la Universitat Thomas More.....	3
Principis i bases de la innovació docent	4
Principis organitzatius del Pla d'Estudis.....	7
Setmana de Projecte: inici del treball amb l'actual plantejament sobre la formació en treball social	10
Segona sessió-matí: Valoració de la viabilitat d'aplicació de l'experiència de transversalitat presentada per Daniël Janssens com a innovació docent.....	11
Tercera sessió-tarda: reflexió per grups entorn a les possibilitats d'innovació docent en la transversalitat, per temàtiques	14
Annexos.....	15
Propostes del grup de Documentació i Recerca Documental	16
Propostes del grup d'Habilitats socials i Comunicatives	17
Propostes del grup de Perspectiva de Gènere	18
Propostes del grup de Persones Immigrades i Refugiades.....	20

Introducció

El dia 31 de gener de 2018 es va dur a terme la VI Jornada d'Innovació Docent Trans@net a la sala Hanna Harendt, sota el títol “Promovent la Transversalitat en el Grau de Treball Social”. En aquest espai, es reuniren un grup de persones motivades vers el Grau de Treball Social, per tal de millorar la qualitat docent del mateix. L'objectiu de la jornada fou reflexionar, a partir de la experiència del professor neerlandès Daniël Janssens, entorn a la innovació docent i a la seva viabilitat en la nostra realitat acadèmica. Els punts entorn als quals reflexionar per part dels membres del grup Trans@net, van ser concertats en la reunió del grup el dia 20 de desembre del 2017. A la jornada hi participaren 23 persones, entre professorat del Grau de Treball Social, alumnes del Grau, i el ponent Daniël Janssens. En Daniël Janssens és filòsof i treballa com a professor de Treball Social d'aquest grau a la Universitat Thomas More a la ciutat de Geel, Bèlgica.

La primera part de la jornada va ser protagonitzada pel professor Daniël Janssens, qui va explicar l'experiència d'innovació docent a la seva universitat, com a un model docent que servis d'exemple als i a les assistents per tal de debatre i reflexionar entorn a aquest, punt que es va desenvolupar a la segona part, a partir de la comparació amb el model existent actualment en el Grau de Treball Social, i valorar-ne i criticar-ne la viabilitat de la implementació d'un model sota característiques similars en el context de la Universitat de Barcelona. La tercera part repregué els fils conductors de les anteriors, a partir de la presentació del model basat en les competències transversals promogut per Daniël Janssens, i de la discussió generada. Del coneixement produït, emergí l'oportunitat de que els membres assistents del grup Trans@net es dividissin en subgrups atenent a les temàtiques sobre la transversalitat que el grup decidí que protagonitzarien la jornada en la reunió del dia 20 de desembre del 2017, i utilitzessin les aportacions d'en Daniël, per tal de debatre quines accions podrien realitzar-se en un futur en el grau de Treball Social.

La sessió fou organitzada i dinamitzada per Tomasa Báñez, coordinadora del grup Trans@net i docent del Grau de Treball Social. La preparació de la sala i del material restà a càrrec d'Eveline Chagas, de Carolina Macián, i d'en Xavier Margalef. En les pròximes pàgines, es presenta un resum dels continguts de la jornada, amb la finalitat de compartir les experiències i el coneixement sorgit en aquesta amb aquelles persones que desitgin conèixer, ahora que promoure-la vers altres professors del grau de treball social.

Primera sessió-matí: l'experiència d'innovació docent en el Grau de Treball Social a la Universitat Thomas More

Tomasa Báñez, com a coordinadora del grup Trans@net, va obrir la sessió, tot presentant a en Daniël Janssens i l'estructura de la jornada. La motivació de dur-la a terme, sorgeix del compromís de millorar la formació del Grau en Treball Social a la Universitat de Barcelona, promovent una docència transversal, la qual cosa ha portat al grup fins a aquesta sisena jornada. L'experiència d'en Daniël Janssens a la seva universitat representa un exemple idoni dels objectius a aconseguir dins la transversalitat desitjada pel professorat de Treball Social a la UB.

Imatge de Tomasa Báñez presentant la jornada

La transversalitat contribueix a promoure la qualitat en la formació de l'alumnat. En aquest punt, entra en joc el disseny del Grau de Treball Social a la Universitat Thomas More. Segons Daniël Janssens, a l'any 2000 s'inicia el projecte d'innovar en la formació del grau, en els seus continguts i metodologies. La idea generatriu d'aquest projecte d'innovació, procedeix de la necessitat de que el Treball Social, com una ciència aplicada, s'aproximi a la realitat social i professional. Des de l'inici, el ponent, referencia que els continguts i les competències a compartir amb l'alumnat, han de sorgir de la pràctica, dels professionals del treball social en actiu. Aquests, en col·laboració amb els professionals de la universitat, s'encarreguen d'orientar un pla d'estudis on els continguts temàtics i metodològics siguin representatius de la pràctica diària, sense deixar de banda els continguts acadèmics, els quals han de ser aplicats.

Principis i bases de la innovació docent

De la col·laboració entre les vuit universitats amb el grau de Treball Social a la regió de Flandes i els professionals del Treball Social representats en 10 grups de treball d'aquest mateix territori impulsats per les institucions públiques, s'estructuren les competències a desenvolupar. Van iniciar el dissenyar el plantejament, els continguts i la metodologia de la formació en treball social a l'any 2000, amb resistències per part d'alguns docents i sense el recolzament de cap expert extern, encara que tenien la referència de la formació de treball social a Holanda. El nucli de la formació es la practica i les competències del treball social definides durant els anys 2014-2015 per les vuit universitats que tenen el pla d'estudis de treball social a al regió de Flandes, per part dels 10 grups de treballadores socials de reconeguda experiència per part del govern. Aquests de professionals del treball social també valoren i assessoren permanentment el pla d'estudis, les assignatures, els criteris i instruments d'avaluació, etc. Formen els estudiants sota una perspectiva holística i integrada de: idees/teories, habilitats/mètodes, i actituds a nivell de treball social. Aquestes competències son les que ha de rebre l'estudiant de treball social a qualsevol universitat de Flandes, considerades com a elementals per a un treballador social o una treballadora social:

- Competència 1: Elaborar un discurs ètic des dels valors i la definició internacional del treball social.
- Competència 2: Establir la relació i orientar.
- Competència 3: Estimular el desenvolupament personal dels usuaris.
- Competència 4: Aplicar el saber expert.
- Competència 5: Relacionar-se amb les estructures socials i polítiques.
- Competència 6: Desenvolupares professionalment.

L'avaluació de l'adquisició d'aquestes es basa en el model Dreyfus d'adquisició de competències (Dreyfus i Dreyfus, 1980). Del més baix al més alt, els nivells són els següents:

- *Novice*: una persona que s'inicia en el treball social.
- *Advancer beginner*: un treballador social o una treballadora que ha avançat en el treball social, i que pren contacte amb la realitat social i professional amb les pràctiques del segon any.
- *Competent performer*: un treballador social o una treballadora social amb unes competències majorment desenvolupades, en el context de les pràctiques del tercer i últim curs.
- *Proficient Performer*: aquella persona professional del treball social que compta amb 10.000 hores d'experiència professional.
- *Expert*: un gran coneixedor del treball social, donat el seu bagatge professional.

Aquesta avaluació, però, no serveix únicament per als alumnes, sinó que és un model marc a l'hora de valorar l'adquisició de competències i habilitats dels treballadors socials professionals. A més a més, aquest model no solament respon a la totalitat del conjunt de les competències, sinó que cadascuna de les sis competències que ha de dur a terme un treballador social, pot ser valorada per el Dreyfus i Dreyfus de forma individual. Es a dir, que una treballadora social pot ser *competent performer* en quant a la competència n°1, però ser una *expert* en la competència n°4.

Aquest model, es basa en la idea de la practicitat; no s'ensenya res que no sigui rellevant per a la realitat de la pràctica del treball social. Es considera que ensenyar models i marcs teòrics que no tenen utilitat en aquesta pràctica, representa quelcom contraproductiu per al futur professional, per la qual cosa els continguts teòrics es transmeten de forma aplicada. Per exemple, els noms de les assignatures passa de ser un nom a un verb: en lloc de incloure "Filosofia" com una assignatura, es tradueix en "Reflexionar i analitzar filosòficament i pedagògicament". O en lloc de presentar una assignatura amb el nom de "Sociologia", es presenta com a "Entendre la societat". "Psicologia", es traduiria com a "Entendre a les persones". La idea darrere aquestes traduccions, implica que s'ensenyen els continguts teòrics atenent a la necessitat real del Treball Social, detectades pels grups de professionals que col·laboren amb la universitat.

VI Jornada d'Innovació Docent Trans@net
Promovent la transversalitat al Grau de Treball Social.

Per consegüent, es forma als futurs tècnics socials sota una perspectiva holística de teories, habilitats i mètodes, i actituds. Sobretot, en Daniël Janssens, posa èmfasi en la construcció d'uns tècnics socials amb pensament crític, no únicament a l'hora d'intervenir en la pràctica, sinó a l'hora d'aplicar les metodologies. Aquest pensament crític aplicat a les metodologies, serveix d'exemple per entendre la naturalesa de la pedagogia que es du a terme a la Universitat Thomas More. Donat que la realitat de les metodologies es fluctuant, focalitzar l'ensenyament en la transmissió d'aquestes de forma directa suposaria una falta a la capacitat crítica-constructiva dels alumnes.

Imatge del Daniël Janssens introduint el Model d'innovació docent.

“No ensenyamos nada que no sea relevante para el Trabajo social”

La idea que vol transmetre en Daniël Janssens és que l'ensenyament universitari de treball social, reflecteixi la realitat de la pràctica dels treballadors socials i les treballadores socials. Es pretén evitar la disparitat entre el coneixement acadèmic i el coneixement pràctic, per tal d'arribar a un punt on els alumnes i els professionals que donen suport a la universitat, “parlin el mateix idioma”, que es plantegin els mateixos reptes i dificultats. L'objectiu es que existeixi un discurs, un relat compartit i coherent, sobre el treball social. En definitiva, els resultats d'aprenentatge es generen a partir dels següents criteris: comportaments concrets i avaluable, rellevància per al treball social, el nivell d'adquisició de Miller, i el model de Kolb dels estils d'aprenentatge mixta amb una oferta variada d'activitats pedagògiques, evidències i instruments avaluatius.

Però, com es concreten els **resultats d'aprenentatge** de les sis competències especificades prèviament? Tal i com s'ha narrat, les competències son generals als graus de treball social de la regió de Flandes, però cada centre universitari té la flexibilitat o l'autonomia d'escollir els resultats d'aprenentatge d'aquestes competències. D'aqueta forma, la traducció de les competències en resultats d'aprenentatge es conformen en base als següents principis:

- Al nivell de l'estudiant
- Amb possibilitat de ser avaluats
- Amb operativitat
- A determinar per cada escola de treball social
- A assolir de forma integral.

Així, la competència n°1, d'elaborar un discurs ètic des dels valors i la definició internacional del treball social, es tradueix en el resultat d'aprenentatge n°1, com: l'estudiant elabora un discurs ètic des dels valors del treball social per argumentar les eleccions professionals en la pràctica del seu treball.

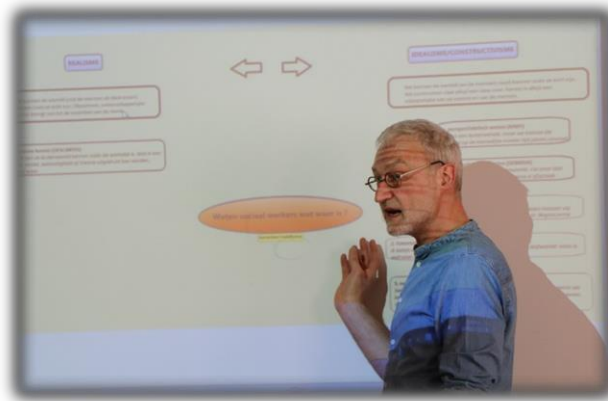
Principis organitzatius del Pla d'Estudis

Posteriorment, en Daniël Janssens va explicar els principis organitzatius del pla d'estudis, subjectes a les competències i als resultats d'aprenentatge narrats en els paràgrafs anteriors tal i com els va transmetre el ponent. El pla d'estudis s'organitza en quatre línies d'aprenentatge conjuntament amb els criteris d'avaluació, que es treballen els tres anys de durada del grau:

1. Coneixements bàsics per al treballador social: comprendre a les persones, comprendre a la societat, i aplicar la legislació general i social.
2. Mètodes bàsics del treballador social: analitzar i reflexionar filosòficament i pedagògicament, metodologia bàsica, tenir una bona conversació professional, treballar amb grups de persones, treballar en una organització, metodologia específica, habilitats de investigació i escriptora, aplicar la legislació i la carta social.
3. Experimentar la pràctica: sentir-se treballador social des del primer dia fins l'últim curs, realitzar un projecte de intervenció social.
4. Desenvolupar-se personalment: fomentar la trajectòria personal al llarg del curs.

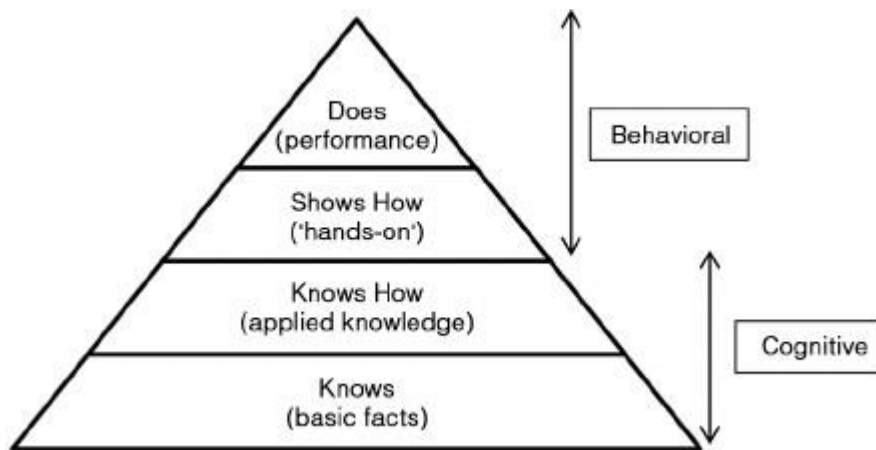

El fet que el pla s'estructuri sota línies d'aprenentatge, i no en blocs d'assignatures, suposa la introducció de la transversalitat, que perduren al llarg del grau, tant per als nous alumnes com als veterans. Tal i com reflexiona en Daniël Janssens, “ la pràctica no funciona de la següent manera: un treballador social no llegeix durant sis mesos la teoria, i després, sis mesos d'estudi de la metodologia, fins que sis mesos més tard, aplica el coneixement rebut; no és una imatge de la realitat”. De fet, un dels instruments més utilitzats i de major utilitat segons verbalitza en Daniël, són els mapes mentals. Aquests mapes mentals resulten en un suport constant tan per a alumnes com per professionals, donat que són una referència a l'hora de reflexionar, ser crític o decidir en un dilema ètic o d'acció social. Hi ha molts mapes, un per cada una de les matèries que treballen els treballadors socials.

Imatge del Daniël Janssens exposant la importància dels mapes

Aquestes línies d'aprenentatge subjectes a les competències i als resultats d'aprenentatge, s'avaluen sota el criteri de la Piràmide de Miller (Miller, 1990)², exemplificada en la figura 1. Els dos nivells inferiors, responen a un estat de l'alumne en que aquest coneix les bases de l'acció, primerament de forma bàsica i posteriorment de forma aplicada. Els dos nivells superiors comporten una praxis d'aquest coneixement, encara que en primera instància de forma simulada, i segonament amb pràctica real i professional.

Figura 4. Piràmide de Miller, anotada a partir de la diferencia entre les parts de conèixer i d'actuar. Extret de: Sim, Joong & Abdul Aziz, Yang & Mansor, Azura & Vijayanathan, Anushya & Choong Foong, Chan & Vadivelu, Jamuna. (2015). Students' performance in the diferent clinical skills assessed in OSCE: what does it reveal?. Medical education online. 20. 26185.

Setmana de Projecte: inici del treball amb l'actual plantejament sobre la formació en treball social

A continuació es mostra una taula resum de la “Setmana de Projecte: situació de les persones refugiades”, desenvolupada en la Universitat Thomas More, en el grau de Treball Social amb la participació dels alumnes dels tres cursos, el professorat i els professionals referents del treball social, atenent a la lògica de la transversalitat:

Taula 1. Resum de la “Setmana de Projecte” elaborat en el Grau de Treball Social de la Universitat Thomas More, dins la innovació docent de la transversalitat del pla d'estudis.

Dia	Temàtica	Desenvolupament
Dilluns	Immersió en la pràctica professional	Grups de quatre estudiants participen un dia en el context professional dels treballadors i treballadores socials. Això dona com a resultat la reflexió i investigació sobre un cas observat, així com preguntes d'investigació.
Dimarts	Exploració d'un cas o una situació, amb el suport de tallers de teoria.	Entorn a un cas o una situació social, els estudiants decideixen quin vessant d'aquest desitgen explorar, a partir d'un seguit de preguntes d'investigació. Quan l'estudiant decideix per quin vessant vol abordar la situació, accedeix a un taller teòric on expandeix el seu coneixement i tracta de recopilar informació que respongui a la seva pregunta d'investigació de la situació social a abordar.
Dimecres	Realització de tallers metodològics	Es fa una oferta de mètodes d'intervenció en treball social. Els estudiants decideixen quin s'apropa més als seus interessos. En aquí trobaríem l'assistència psicossocial. O, es proper al nivell meso? Trobaríem el treball grupal o en les organitzacions. En un nivell macro, se situaria aquell estudiant amb interessos d'índole política.
Dijous	Integració dels continguts treballats	Dins el grup de quatre estudiants, un cop reunits després de que cadascun hagi passat pels anteriors processos, elaboren un cas o en seleccionen un, i imaginem un procés de canvi a partir de les seves aportacions. Posteriorment, els estudiants retornen al lloc de la pràctica del dimarts on van entrar en contacte amb la realitat social i d'on van extreure el cas o la situació social a investigar. En allà, discuteixen amb els tècnics socials les decisions preses en el grup entorn al cas. D'aquesta forma es genera un espai de col·laboració entre els estudiants i els professionals.
Divendres	Exposició del treball realitzat	Els grups preparen un taller per la resta d'estudiants i treballadors socials participants de la jornada. En aquest taller es mostren els resultats de la investigació sobre els casos o situacions socials dels refugiats que han tractat al llarg de la setmana. En aquest espai es genera un diàleg entre els participants.

Segona sessió-matí: Valoració de la viabilitat d'aplicació de l'experiència de transversalitat presentada per Daniël Janssens com a innovació docent

L'explicació entorn a la innovació docent proposada per en Daniël Janssens va ser seguida amb atenció, curiositat i certa impressió. La narració sobre el procés i els elements que configuren el seu pla docent no deixaren a cap assistent indiferent, donades les diferències evidents entre el seu model i el present en el nostre context. Al llarg de la jornada es va poder observar les expressions d'impressió i sorpresa dels assistents front les paraules del filòsof holandès. En diverses ocasions, van sorgir preguntes que pretenien conèixer més sobre el model, per tal de poder trobar cabuda en el grau de la UB. Al final de la primera part, s'inicià el debat per valorar l'experiència i la viabilitat de la seva aplicació al nostre grau.

Per consegüent, a en Daniël Janssens se li preguntà, com seria possible iniciar o donar un primer pas vers a aquest model basat en la transversalitat en el nostre context institucional. El ponent venia preparat, per la qual cosa va mostrar "la Setmana de Projecte", que van aplicar en la Universitat Thomas More. Aquest plantejament resulta en una setmana pedagògica que incorpora tots els principis, criteris i competències narrades fins ara. Es una setmana centrada en la pràctica del treball social per part dels alumnes, on treballen les sis competències a partir de les quatre línies d'aprenentatge. L'alumnat ostenta l'autodeterminació a l'hora d'escollir quina via, a partir de quins tallers temàtics i quines pràctiques, decideix aprendre sobre les sis competències i les quatre línies d'aprenentatge.

El primer punt sobre el qual es va reflexionar va ser la dificultat d'implementació. En Daniël reconeix que va ser un procés dur i difícil, amb resistències per part de diversos docents que no tenien la mateixa idea a l'hora d'estructurar un nou pla docent. Alguns dels companys del professor holandès no van suportar la pressió. Aquest fet va avisar als assistents de la UB, que la implementació d'aquesta experiència seria un procés complexa, i que requeriria d'anar tots a una, es a dir, compartir la mateixa filosofia sobre la formació en Treball Social i de l'existència d'un lideratge. El resultat final es evident, actualment el grau de Treball Social de la Universitat Thomas More és un referent en tota la regió de Flandes.

Les objeccions no van tardar a sortir. La realitat institucional de la UB, així com el context cultural i polític, i la realitat de la pràctica diària del treball social, sembla ser força diferent a la d'Holanda. Moltes de les preguntes que posaven en dubte l'aplicació d'aquesta experiència, feien referència a que gran part dels principis que estructuraven el pla docent transversal de la Universitat Thomas More, serien gairebé impossibles de traslladar al nostre pla docent que es troba subjecte a uns estàndards institucionalitzats. Podríem dir que la barrera que es valorava que limitava més l'aplicació d'aquesta experiència, es el nombre d'alumnes per aula o docent. Encara això, el grup valora que conèixer aquesta experiència ha estat un fet positiu i representa un canvi en la percepció que es té de les possibilitats d'innovació docent. En aquest sentit, el fet que el grau de Treball Social estigui organitzat sobre una perspectiva integral i holística, i que sigui el resultat de la col·laboració entre el món acadèmic i el món professional, suposa un valor desitjable. L'estructura del pla docent en base a competències, les quals són compartides amb el món professional, no deixa de representar un avenç en una ciència aplicada com el treball social, i una inclusió de l'alumnat. En Daniël Janssens reflexionava sobre que als docents els hi agrada considerar els alumnes com a treballadors socials.

Endemés, l'existència d'estils d'aprenentatge variats, entre classes magistrats, grups reduïts de treball, tallers, seminaris, evidències, pràctiques des del primer curs, i la participació dels treballadors socials professionals, suposen una gran varietat a l'hora d'impartir la docència i apropen a l'alumnat a la realitat social. Considerem molt inspirador que el pla d'estudis estigui organitzat sobre aquesta perspectiva integradora de teories, mètodes i actituds, compostat per competències, línies d'aprenentatge, objectius i resultats d'aprenentatge. Sense oblidar que es tenen en compte l'existència de diferents estils d'aprenentatge (Kolb). A més a més, l'existència d'una oferta variada d'evidències i instruments d'avaluació en coherència amb els resultats i les metodologies d'aprenentatge, suposen un factor positiu en l'educació social dels tècnics i les tècniques socials. En aquest punt, es deixa clar, que l'autodeterminació de l'estudiant es present en el grau a Flandes, encara que no resulta totalment lliure tal i com justifica en Daniël Janssens. Des del primer dia, es motiva l'estudiant a ser treballador o treballadora social, incorporant-lo en la dinàmica de la disciplina i atorgant-li l'autodeterminació necessària perquè pugui sentir-se partícip i aprendre a un ritme propi.

VI Jornada d'Innovació Docent Trans@net Promovent la transversalitat al Grau de Treball Social.

Encara això, la reflexió del grup de docents del grau de treball social de la UB, acaba per dirigir la seva valoració a un punt on la innovació docent explicada per en Daniël Janssens en representació del seu model universitari de Flandes, resulta molt difícil d'aplicar actualment. Violeta Quiroga exemplifica força bé aquesta valoració del grup. Ella considera que encara que aquesta experiència suposa un model a seguir, molt positiu, desitjable, i que permet posicionar el grup en un punt de partida per millorar el projecte d'innovació docent, no és possible dur-ho a terme en l'actualitat. Hi ha diverses raons que justifiquen aquesta argumentació: el diferent reconeixement de la professió del treball social a Espanya i Catalunya; la figura inexistent dels grups de treball social referents de les universitats que no podrien assessorar els docents; la major *ratio* d'estudiants per docent, i el menor *ratio* de docents per assignatura; la menor inclusió laboral dels estudiants de treball social en finalitzar el grau; així com la diferent valoració i reconeixement social de la professió de treball social.

En definitiva, la recepció dels assistents a la jornada es positiva, doncs l'explicació del ponent es valora satisfactòriament, el contingut del model suposa una referència aplicable a l'hora d'elaborar un nou pla docent, i la discussió sorgida en el si de la jornada ha estat productiva. Aquestes valoracions donen peu a la tercera sessió de la jornada, on es s'aplica el coneixement rebut d'en Daniël Janssens, de la discussió dels assistents i de la valoració final presentada en els últims paràgrafs. No abans, però, d'haver gaudit d'un dinar comunitari, on tots els participants van intercanviar experiències, coneixements, i treballs en un context informal.

Imatge del dinar comunitari

Tercera sessió-tarda: reflexió per grups entorn a les possibilitats d'innovació docent en la transversalitat, per temàtiques

Aquesta última part de la jornada, suposa la operativització de la innovació docent presentada pel ponent Daniëls Janssens. En la reunió del grup Trans@net, es van decidir quines temàtiques del grau de Treball Social podrien treballar-se de manera conjunta per part dels docents de les diferents assignatures per tal d'avançar en la transversalitat en la formació del grau.. Aquesta part es va desenvolupar després del dinar, i es va dur a terme a partir de grups dividits per temàtiques. Aquestes són:

- Situació de les persones migrades i refugiades.
- Perspectiva de gènere.
- Habilitats socials i comunicatives.
- Documentació i recerca documental.

Havent gaudit d'un dinar confortable, el grup de participants va tornar a la sala Hanna Harendt, per tal vincular l'experiència d'innovació docent presentada anteriorment, amb la realitat del Grau de Treball Social de la UB. Tomasa Báñez presenta aquesta última sessió de la Jornada. Amb la finalitat de tractar les temàtiques, que inicialment es preveuen com les primeres a implementar-se al grau, es treballa per aprofundir en la transversalitat a través del treball en grup. Totes i tots, es dividirien en grups atenent a la seva línia temàtica o d'investigació. En el si d'aquests grups es reflexionaria entorn a les aportacions sobre la innovació docent experimentades en el context de Flandes.

Com podem avançar en la transversalitat en la formació del Grau treballant entorn a temàtiques de manera conjunta per part dels docents de les diferents assignatures?

A més a més, aquesta reflexió portaria el grup cap a uns principis d'actuació, que es presenten a continuació:

Taula 2. Resum de les propostes dels grups temàtics de Trans@net entorn a la transversalitat en el Grau de Treball Social.

Grup de participants	Temàtica	Propostes de treball
Paola Lo Cascio Jordi Ibarz Núria Prat Bau Belén Parra Ramajo Aida Ballester	Documentació i recerca documental al Grau de Treball Social	<p>Les competències en recerca d'informació cal que sigui present en totes les assignatures del Grau. Per tal de dur a terme aquesta transversalitat, es plantegen 4 nivells estratègics a desenvolupar a l'aula:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planificar el procés de recerca d'informació. - Recerca de informació a través de les eines TIC i les fonts documentals. - Validació de les fonts, atenent a les falsedats informatives inclús en l'àmbit científic. - Utilització de la informació per elaborar textos propis, promovent la veu pròpia. <p>S'elabora una primera idea: establir la guia "docutrans", a aplicar amb assignatures de 1er i 2n curs.</p>
Càndid Palacín Anna Hugas Toni Sangrà Eveline Chagas	Habilitats socials i comunicatives	<p>Donada la complexitat de la temàtica, el grup requereix de més espais de discussió i construcció d'uns principis concrets. D'aquesta necessitat, sorgeix la següent pregunta: <u>Quin perfil volem que tinguin els professionals que estem formant?</u> En resposta, es plantegen els principis d'acció:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definir quines habilitats socials i comunicatives han de ser transmeses als estudiants i les estudiants, donat que hi ha varietat de termes i un gran ventall de possibilitats. - Trobar les estratègies pedagògiques que permetin promocionar les habilitats socials conjuntament amb l'autoconeixement, en un context de grups grans d'alumnes. - Facilitar espais de pràctica experiencial, on els alumnes acompanyats dels professors, practiquin les metodologies d'intervenció personals.
Adela Boixadós Josep Maria Mesquida Josep Maria Torralba	Perspectiva de gènere	<p>Primerament, el grup proposa treballar la temàtica a partir de tres fases, com a estratègia de transversalitat: diagnosi,- implementació-avaluació. En la primera fase de diagnòstic, el grup es planteja l'objectiu de <u>conèixer com es treballa la perspectiva de gènere</u>. En la segona fase, d'implementació, es farà una revisió dels plans docents per al curs 2018-2019, i una posterior modificació d'aquets incorporant la perspectiva de gènere. Serà gestionat per la Coordinació de les assignatures.</p> <p>Endemés, s'efectuaran un seguit de cicles de Jornades temàtiques a partir dels diferents eixos d'actualitat en quant al gènere, el sexe i el feminisme, tals com: violència de gènere, diversitat sexual, i intersseccionalitat. Les assignatures participants i encarregades de l'organització son les que formen part de la matèria de "Fonaments del treball social, mètodes, models i tècniques en Treball Social".</p>
Jordi Ibarz Paula Durán Celia Premat Ferran Cortès Violeta Quiroga Tomasa Báñez	Situació de les persones immigrades i refugiades	<p>Posteriorment, cada assignatura planteja una activitat avaluable als estudiants.</p> <p>L'experiència d'APS a la Fundació Benallar, suposa una primera activitat transversalitzadora i serveix d'exemple, donat que una vintena d'estudiants realitzaran de forma vinculada a l'assignatura d'Iniciació a la Pràctica del Treball Social, un treball cooperatiu i inclusiu amb els joves immigrants.</p> <p>A més a més, el grup, identifica activitats planificades en assignatures com Història, Antropologia, Epistemologia i Iniciació a la Pràctica, que es transversalitzaran dins un programa que inclourà les citades assignatures. Aquest programa pretén seqüenciar el treball de l'estudiant. Es treballarà amb la memòria familiar, la observació participant, l'autobiografia, el relat, i el projecte APS.</p> <p>D'aquesta forma, la idea de la proposta del grup, es basa en ubicar les anteriors assignatures juntament amb l'APS, per tal de treballar de forma transversal la temàtica de la immigració. Aquestes activitats transversals s'escenificaran en dos moments al llarg del curs: el 26 o 27 de febrer.</p>

Un cop havent finalitzat el període de treball grupal, tots es van reunir de nou per tal de posar en comú totes les reflexions i principis d'accions que havien acordat. Tal i com es pot veure a l'anterior pàgina, els resultats van ser força positius. S'evidencia que la Jornada Trans@net VI sobre la Innovació Docent, ha facilitat "la sorpresa" científica, en quant a descobrir noves realitats que impacten sobre els científics, els quals han de posar-se a reflexionar i dissenyar el camí vers l'estudi d'aquest fet.

Aquest últim moment, va resultar en un *feed-back* amb el professor Daniëls Janssens, qui observava i escoltava les discussions que sorgien dels resultats del treball en grup. Posteriorment i donant per finalitzada la Jornada, es va valorar positivament aquesta per part dels i les assistents, a més de considerar-la coma necessària per l'avenç del Grau de Treball Social. Les aportacions sobre la innovació docent, encara ser complexes i difícils d'aplicar avui en dia a la nostra realitat educativa, sí marca un abans i un després en el disseny pedagògic, i permet el plantejament d'un full de ruta que ens porti vers la millora de la qualitat acadèmica dels futurs treballadors i treballadores socials.

Referències

Dreyfus, S. E., & Dreyfus, H. L. (1980). *A five-stage model of the mental activities involved in directed skill acquisition* (No. ORC-80-2). California Univ Berkeley Operations Research Center.

Sim, Joong & Abdul Aziz, Yang & Mansor, Azura & Vijayanathan, Anushya & Choong Foong, Chan & Vadivelu, Jamuna. (2015). Students' performance in the different clinical skills assessed in OSCE: what does it reveal? *Medical education online*. 20. 26185

Annexos

Propostes del grup de Documentació i Recerca Documental

Persones participants en el grup de treball:

Paola lo Cascio
Jordi Ibarz
Núria Prat Bau
Belén Parra Ramajo
Aida Ballester

Persona que fa la tasca de prendre notes: Núria Prat

Propostes per treballar aquesta temàtica de manera transversal i en connexió amb la realitat social

Ens preguntem: perquè la competència de recerca d'informació no és incorporada pels estudiants i professors com un contingut transversal en totes les matèries i cursos del Grau, si en totes les assignatures es fan treballs on han de posar en pràctica la recerca documental i elaboració de textos propis a partir de les fonts trobades ?

La pràctica de recerca documental abraçaria 4 nivells:

- 1) Planificar el procés de recerca d'informació (focalitzar temàtica, enfocament, arc temporal d'estudi)
- 2) Recerca de a informació a través de les eines Tic i localització física de les fonts documentals
- 3) Validació de les fonts (especialment important en el context de desinformació social per la circulació de les falsedats informatives en l'àmbit científic i social)
- 4) La utilització de la informació per l'elaboració de textos propis. (Trencar les dinàmiques perverses de copiar i enganxar, construcció de veu pròpia i fil conductor entre els diferents autors)

Proposta: elaborar una guia aplicable a les assignatures de 1er i 2n que col·laborin en aquest projecte anomenat : “ docutrans” (primera idea)

Propostes del grup d'Habilitats socials i Comunicatives

Persones participants en el grup de treball:

Càndid Palacín

Anna Hugas

Toni Sangrà

EvelineChagas

Persona que fa la tasca de prendre notes: Eveline Chagas

Propostes per treballar aquesta temàtica de manera transversal i en connexió amb la realitat social:

- No hem definit una proposta. Es tracta d'una temàtica bastant interessant que ha trobat lloc en aquest espai de reflexió col·lectiva. Considerem necessaris més espais de col·laboració com el de la jornada. Encara això, hem consensuat els següents punts:
  - Necessitat de definir quines habilitats socials i comunicatives considerem elementals pels estudiants de treball social. El que hem observat com a grup de treball, es que inclús, entre tots nosaltres, tenim diferents idees sobre quines son aquestes habilitats a les que ens referim. De fet, no tots considerem correcte l'ús del terme "habilitats".
  - Tal que es tracta d'una temàtica transversal que es vincula amb l'autoconeixement i l'autoreflexió, hauríem de fer una recerca d'eines estratègiques per treballar les temàtiques en els grups grans d'estudiants. Cal tindre molt en compte que la complexitat i dificultat pedagògica augmenta en aquets contextos de grups grans.
  - Coincidim en la importància de treballar aquestes habilitats, ja que són el recurs elemental, principal i propi del treballador social o la treballadora social en el context de la praxis professional. Es valora que s'han de facilitar més espais de pràctica, acompanyada del professorat.
  - Considerem necessari plantejar-nos la següent pregunta, per tal de poder reflexionar entorn: Quin perfil de professional volem formar?

Propostes del grup de Perspectiva de Gènere

Persones participants en el grup de treball:

- Adela Boixadós
- Josep Maria Mesquida
- Josep Maria Torralba

Persona que fa la tasca de prendre notes:

- Josep Maria Mesquida i Adela Boixadós

Persona que fa la tasca de relator:

- Josep Maria Torralba

Propostes per treballar aquesta temàtica de manera transversal i en connexió amb la realitat social

Es proposa treballar la temàtica tenint en compte les tres fases següents.

1era Fase: Diagnòstic

Objectiu: Conèixer com es treballa la perspectiva de gènere

Participants:

- Estudiants del grau de Treball social
- Estudiants membre d'associacions de la UB, com per exemple l'Associació de dones musulmanes, *Sin Vergüenza* "Sinver" (associació universitària lgbt), ...
- Docents del grau de Treball social
- Comissió de Gènere de la UB
- Unitat d'Igualtat de la UB
- Treballadors i treballadores socials en exercici
- Ciutadania implicada

VI Jornada: Promovent la transversalitat al Grau de Treball Social

2ona. Fase: Implementació

2.1. Revisió dels plans docents per al curs 2018-2019

- Acció immediata
- Es demana als equips docents que quan revisin els plans docents facin èmfasi a la perspectiva de gènere, intentant incloure-la d'alguna manera. Aquesta tasca la realitzarà la Coordinadora de l'assignatura.

2.2. Proposta de cicle de Jornades sobre perspectiva de gènere.

- Cicle articular a través de diferents eixos temàtics d'actualitat
- Les assignatures del grau que formen part de la matèria de "Fonaments del treball social, mètodes, models i tècniques en Treball social", serien les encarregades de preparar les jornades.
- Jornades a primer, segon i tercer curs del Grau. Propostes temàtiques
  - Primer curs – segon semestre: Violència de gènere
  - Segon curs – segon semestre : Diversitat sexual
  - Tercer curs – primer semestre: Desigualtats /interseccionalitat
- Cada assignatura que participa planteja a les estudiants una activitat avaluable
- A la Jornada es podrien realitzar tallers on diferents "testimonis" compartissin la seva experiència. És important que aquestes experiències "toquin l'ànima" de les estudiants. Seguint l'exemple presentat per al ponent de la jornada de Trans@net, la jornada seria un "Bany d'experiència". Diferents professionals amb molta experiència podrien també participar en la dinamització dels tallers.

3er. Fase: Avaluació:

Pel que fa a les estudiants

- Les estudiants podrien treballar un cas sobre el que haurien d'escriure. L'objectiu seria que reflexionessin sobre "quin és el treball a fer" per part de la professional.
- L'activitat seria avaluada

Pel que fa a les docents, professionals i altres actors

- Pendent de determinar

Propostes del grup de Persones Immigrades i Refugiades

Persones participants en el grup de treball:

Jordi Ibartz

Paula Durán

Celia Premat

Ferran Cortès

Violeta Quiroga

Tomasa Báñez

Persona que fa la tasca de prendre notes: Ferran Cortès

Propostes per treballar aquesta temàtica de manera transversal i en connexió amb la realitat social. En primer lloc, presentem l'experiència d'APS a la Fundació Benallar que una vintena d'estudiants realitzaran amb de forma complementària però vinculada a l'assignatura d'Iniciació a la Pràctica. Estem d'acord que l'aproximació a aquests joves immigrants ha de facilitar la connexió de la reflexió general amb experiències concretes i encarnades. En segon lloc, identifiquem quines activitats ja definides per a cada una de les assignatures del semestre es poden posar en relació en una lògica transversal:

- Història: Dinàmica per a recollir algun record familiar i una posada en comú que serveix per a contextualitzar aquesta vivència familiar en un determinat moment històric.
- Antropologia: Activitat d'observació participant que es podria focalitzar en les persones immigrades. També es fa un mapeig de l'espai públic.
- Epistemologia: Els estudiants fan una autobiografia
- Iniciació a la pràctica: Bloc del món dels usuaris en el que diversos usuaris comparteixen la seva història amb els estudiants.

VI Jornada: Promovent la transversalitat al Grau de Treball Social

En tercer lloc, es fa un calendari per tal de visualitzar la seqüència de treball de l'estudiant :

12/13 de febrer: memòria familiar (Història)

14 de febrer: Inici del projecte (APS)

14 de febrer al 16 d'abril: Observació participant (Antropologia)

14/15 de febrer: presentació autobiografia (Epistemologia)

19 de febrer: Inici bloc dels usuaris (Iniciació a la pràctica)

21-26 febrer: Preparació dels relats (APS)

En quart lloc, s'acorda que l'activitat transversal s'escenificarà en dos moments al llarg del curs:

- 26 o 27 de febrer: Presentació del treball transversal i d'alguns dels relats dels joves immigrants que participen a l'experiència d'APS
- 22 de Maig: Jornada en la que es posaran en comú les aportacions des del punt de vista de les diferents assignatures